

Идентификация и анализ на устойчиви модели на производство и потребление в България

представяне на резултатите от проекта

доц. д-р Даниела Иванова



www.scp-bg.com

Стъпка 1: Идентифициране на разделното събиране на отпадъци (рециклиране) като пример за устойчиво потребителско поведение



Стъпка 2: Анализ на разделното събиране на отпадъци (рециклиране) в България с цел определяне на заинтересованите от това страни



Стъпка 3: Проучване опита на организациите за оползотворяване на отпадъците от опаковки за създаване на устойчиво потребителско поведение на примера на разделното събиране на отпадъци в България



Стъпка 4: Анализирание на възприятия, очаквания и нагласи към екологичните маркировки (качествен анализ по метода на "фокус групите" сред потребителите)



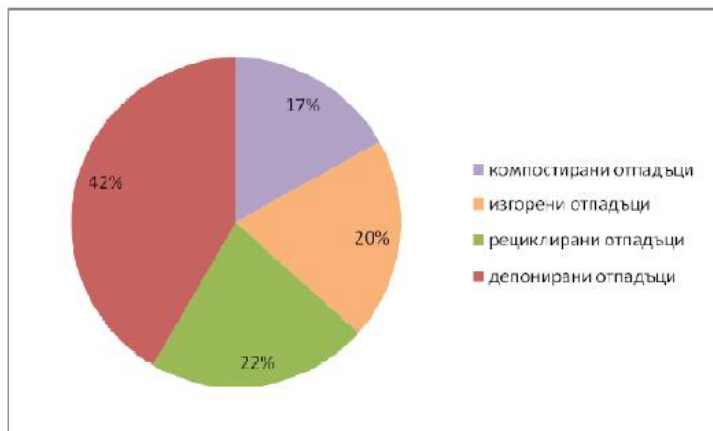
Стъпка 5: Определяне на потенциални тенденции за устойчиво потребителско поведение на основа на получените резултати от предишните етапи в България

Стъпка 1

Идентифициране на разделното събиране на отпадъци (рециклиране) като пример за устойчиво потребителско поведение

- Според прогнозите на Европейската Агенция по Околна Среда (ЕАОС) в периода 2005–2020 г. се очаква годишното количество на битовите отпадъци да нарасне с 25%





Фиг. 3. Разпределение на методите на обработка на общинските отпадъци средно за страните от ЕС през 2007 г. [21]

Йерархия на методите за третиране на битовите отпадъци

България заема първо място по депониране отпадъци в ЕС!



Фиг. 4. Относителен дял на депонирането в обработката на общинските отпадъци в страните от ЕС (първите пет) през 2007 г. [21]

Стъпка 1

Идентифициране на разделното събиране на отпадъци (рециклиране) като пример за устойчиво потребителско поведение

- През 2008 г. са образувани 3 615 kt битови отпадъци, като 302 208 t - са отпадъци от опаковки.
- В системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки - обхванати 176 общини в страната с население около 6 млн. Жители
- Общо са рециклирани 152 057 t от отпадъците от опаковките

Данни НСИ и ИАОС



Стъпка 2

Анализ на разделното събиране на отпадъци в България с цел определяне на заинтересованите от това страни

- *Интегрираните усилия на установените групи заинтересовани страни, отговорни за създаване на нагласи и обучение за разделно събиране на отпадъци от опаковки могат да доведат до налагане на този устойчив (екологичен) потребителски модел в нашата страна.*



Стъпка 3

**Проучване опита на организациите за
оползотворяване на отпадъците от
опаковки за създаване на устойчиво
потребителско поведение на примера
на разделното събиране на отпадъци в
България**



Методика

- Използван е методът на *“дълбочинното интервю”*
- Интервютата бяха проведени в периода *м. октомври – м. ноември 2008 г.* в гр. София и в гр. Пловдив
- В проучването участваха *5 (от общо 6) национални организации за оползотворяване на отпадъците от опаковки: “Екопак България”, “Булекопак”, „Рекопак”, “РеПак” и „Импакт корпорейшън”.*



Стъпка 3

Съществуват ли модели за устойчиво потребление в България?

- примерите за модели на устойчиво потребителско поведение са малко
- това поведение се свързва с онази малка част от българите със „зелено мислене“.



Съществуват ли потребителски модели за разделно събиране на отпадъци от опаковки в България?

- участниците в интервютата смятат, че „на този етап“ в България *не съществува модел на поведение*, свързан с разделното събиране на отпадъци от опаковки;
- в момента се „стремим да изградим такъв модел“.



Стъпка 3

Актуални модели на поведение

- отрицателни практики, като например „*изхвърляне на боклука от балкона надолу*”
- „*изхвърляне на отпадъците от домакинството в кофите за разделно събиране*”.



Създаване на нагласи и обучение

- *контекстуален аспект*
- *потребителски аспект*



Стъпка 3

Предоставяне на информация за разделно събиране на отпадъци от опаковки

- Според организациите, участвали в проучването, са положени усилия за предоставяне на *системна, достъпна и подходяща информация* за разделното събиране на отпадъци от опаковки.



Стъпка 3

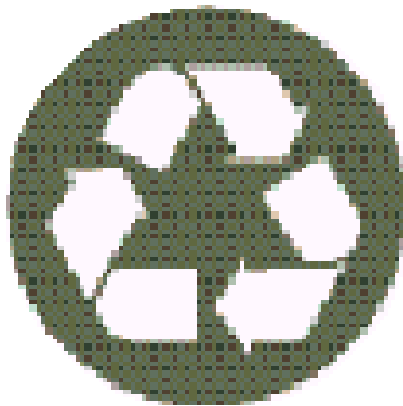
Обучение на потребителите за разделно събиране на отпадъци от опаковки

- Организацията за оползотворяване на отпадъци *изготвят и реализират образователни програми* за популяризиране на дейностите по разделно събиране и рециклиране на отпадъци от опаковки.
- Всички участници в интервютата подчертават основната цел на своята дейност - създаване на *отношения, знания и умения* на активни (действени) съвременни потребители чрез подходящи форми на обучение.



Стъпка 4

**Анализиране на
възприятията,
очакванията и нагласите
към екологичните
маркировки**



Методи

- Използван е методът *“фокус групи”* - 5 фокус групи:
 - три от тях в гр. София;
 - една в гр. Пловдив
 - една в гр. Варна

- Период: *м. ноември – м. декември 2008 г.*

Стъпка 4

Участници в проучването 46 човека (15 мъже и 31 жени)

- **Възраст**
 - 56.52 % под 25 години;
 - 17.39 % между 25 и 35 години;
 - 4.35 % между 36 и 45 години;
 - 8.70 % над 55 години.
- **Образование**
 - 50.00 % висше образование;
 - 4.35 % полу-висше образование;
 - 45.65 % средно образование .
- **Местожителство**
 - 60.87 % живеят в София;
 - 21.73 % –живеят в Пловдив;
 - 17.40 % - живеят във Варна.



Стъпка 4

Понятията „устойчиво развитие“ и „устойчиво потребление“ през погледа на участниците

- Подчертавайки сложността на проблема, *българските потребители не могат да интегрират в своето поведение и в своя избор на продукти всички параметри на понятието “устойчиво потребление”.*



Стъпка 4

Понятията „устойчиво развитие“ и „устойчиво потребление“ през погледа на участниците

- Дори да са се определили предварително, като чувствителни към въпросите за опазването на околната среда, те *не разпознават спонтанно концепцията за устойчиво потребление*, както и не асоциират едновременно трите ѝ аспекта – обществото, икономиката и околната среда.



Стъпка 4

С какво свързвате и могат ли да бъдат описани “екологични модели за потребление” в България?

- По-голяма част от участниците в проучването споделят мнението, че *трудно би могло да се говори за екологичен модел на потребление.*



Стъпка 4

С какво свързвате екологичните маркировки, отнасящи се до опаковките?

- Екомаркировката е инструмент *целящ да намали замърсяването на околната среда и употребата на ресурси*, и според потребителите трябва да мотивира "еко" действие.
- Потребителите правилно свързват екологичните маркировки, отнасящи се до опаковката, с разделното събиране на отпадъци което цели да подпомогне рециклирането и преработката им.



Стъпка 4

С какво свързвате екологичните маркировки, отнасящи се до опаковките?

- Българските потребители *не вярват в целите на екологичната маркировка за опаковките*, защото организацията, свързана с разделното събиране не е на нужното ниво.



Стъпка 4

При покупка търсите ли екомаркировка (лого) върху етикета, респ. опаковката, която да дава информация за материала от който е направена?

- По-голяма част от потребителите *при покупка не обръщат специално внимание на маркировката, свързана с вида на опаковката.*
- *Информацията, която носи маркировката за опаковката не влияе върху решението за покупка.*



Стъпка 4

Според Вас има ли достатъчно информация за екомаркировките?

- Повечето от участниците в проучването поддържат мнението, че *информацията за екомаркировките за опаковките и разделното събиране на опаковки е недостатъчна.*



Стъпка 4

Според Вас има ли достатъчно информация за екомаркировките?

- Участниците оценяват, че за да достигне посланието до потребителя трябва да е достъпно, ясно, добре насочено и да е избран подходящия начин на предлагане



Стъпка 4

Какво е Вашето мнение за възможностите за разделното събиране на отпадъците от опаковки за опазване на околната среда?



Потребителите в страната виждат пряка връзка между разделното събиране на отпадъци от опаковки и опазването на околната среда.



Стъпка 4

**Смятате ли, че българският потребител
ще промени актуалното си поведение
по отношение на разделното събиране
на отпадъци от опаковки?**

Повече от половината от участниците в проучването смятат, че българският потребител и най-вече младите хора ще променят модела си на поведение по отношение на разделното събиране на отпадъци от опаковки.

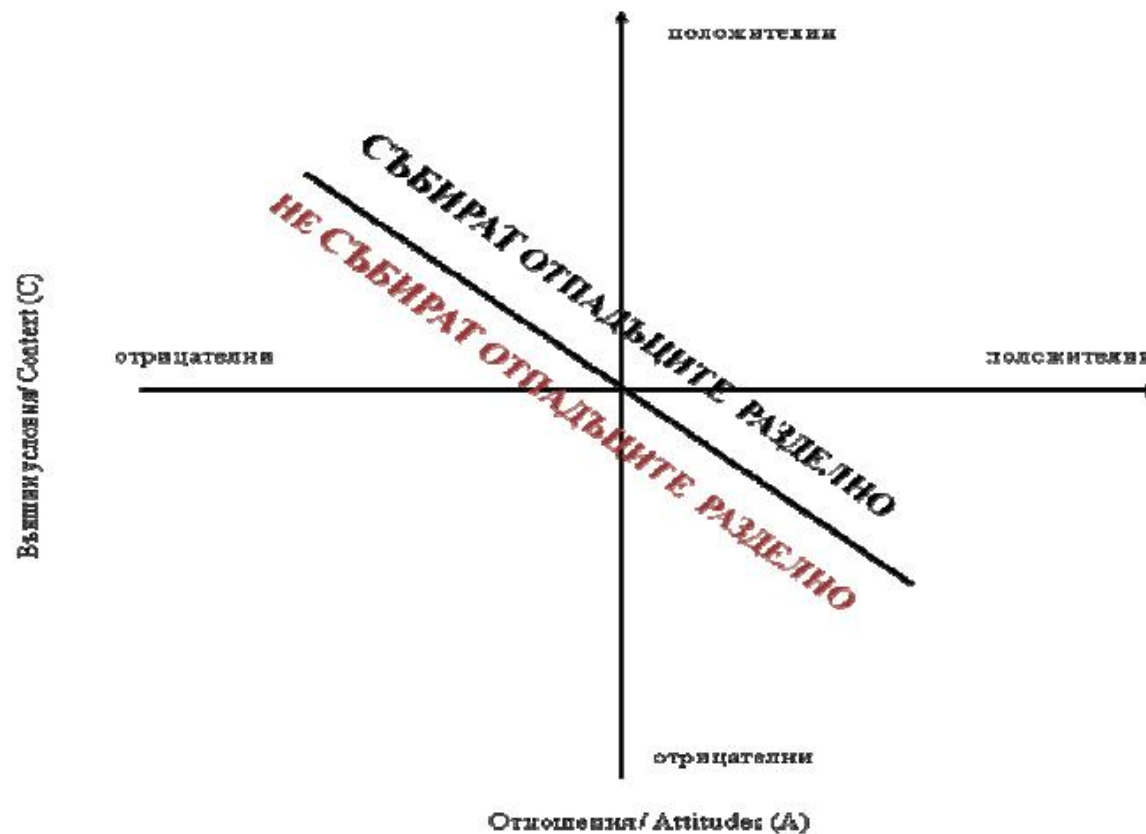


Стъпка 5

**Определяне на потенциални
тенденции за устойчиво
потребителско поведение на
основа на получените резултати**



Моделът „ABC“ и разделното събиране на отпадъци



Стъпка 5

Моделът „АВС“ и разделното събиране на отпадъци в България

- дейностите, подпомагащи рециклирането са възможни, но не непременно леснодостъпни;
- връзките между проекологичното отношение и поведението за рециклиране са най-силни;
- едновременно въздействие върху вътрешните фактори (отношението) и външните фактори (средата).



Изводи

- **Тенденция за нарастване на потребителския интерес към устойчивото потребление в България.**
- **Националната политика за устойчиво потребление - основана на синергията на разнообразни инструменти.**





Благодарности

за финансовата подкрепа на фонд "Научни изследвания" към МОМН на научно-изследователския проект № ВУ-ОХН 204/2006 "Европейската интегрирана продуктова политика - стимул за устойчиво производство и потребление в България"



Благодаря за вниманието!

доц. д-р Даниела Иванова



E-mail: danielai@unwe.acad.bg

**катедра "Икономика на природните ресурси";
УНСС;**

Студентски град "Христо Ботев"; 1700 София
тел. 02/81 95 422



www.scp-bg.com